

KATEDRÁLA POVÝŠENÍ SVATÉHO KŘÍŽE

Katedrála Povýšení svatého Kříže je důstojným svědkem mnohasetleté historie. Kostel, stejně jako i město, po celá staletí sužovaly četné války, požáry a epidemie, které zasáhly Opolí i Horní Slezsko. Jeho nejstarší fragmenty pocházejí ještě z časů vlády opolských Piastovců. Opolská katedrála je dnes nejdůležitější svatyní opolské diecéze a rozpoznatelným symbolem města.

První kostel zde měl být dle pradávnej tradice postaven již v letech 1002-1005, v období vlády pozdějšího polského krále Boleslava Chrabrého. V roce 1024 pak měl vratislavský biskup Klemens předat tomuto kostelu nesmírně cennou věc, kterou zde mají dodnes: relikvie dřeva svatého Kříže, které do Vratislavi přivezl svatý Emerich, syn uherského krále svatého Štěpána.

Podle jiné historické verze přivezl tyto relikvie do Opolí z křížové výpravy kníže Kazimír Opolský. Tentýž kníže, který v roce 1217 udělil městu městská práva. Jedna věc je ale jistá – tyto relikvie se dostaly do opolské svatyně a jsou v ní uchovávány již téměř tisíc let až dodnes. A skutečnost, že jsou zde tyto relikvie, výrazně zvyšoval pozici nejen zdejšího chrámu, ale i celého města. Mělo to tak důležitý význam, že tím byla ovlivněna i podoba městského znaku. Jeho tvůrci v něm spojili piastovského orla s polovinou svatého kříže.

Kolem roku 1232 vznikla u opolského kostela kolegiátní kapitula a tak se tento kostel stal současně i kolegiátním kostelem. Důsledkem toho bylo i to, že v polovině 13. století vyvstala nutnost postavit větší chrám. Přestavba byla také provedena v roce 1295 díky hojnosti knížete Boleslava I. Nový kostel byl postaven ve stylu pozdně románské baziliky.

Historie opolské katedrály je také historií plnou dramatu. Živel ohně, který ničil město, se nevyhnul ani katedrále. Jedním z nejničivějších požárů byl ten v roce 1415, kdy v horkém létě, během bouřky, do kostela uhořel blesk. Po požáru z kostela mnoho nezůstalo, určitě to ale byla kamenná křtitelnice a relikviář z částí Svatého Kříže. Jiný tragický požár postihl město v roce 1615, také v létě, když silný vítr tehdy přenesl oheň z hradu do městské zástavby i na kolegiátní kostel. V plamenech tehdy zahynulo až sto obyvatel města. Město shořelo a plameny byly tak silné, že se roztopily dokonce i kostelní zvony.

Opolští Piastovci vždy podporovali zdejší kolegiátu, ale jejím ze všech největším podporovatelem byl určitě poslední z opolských Piastovců, kníže Jan Dobrý. Sám si také navíc přál, aby jeho ostatky byly uloženy právě v tomto chrámu. Vůle panovníka byla splněna a byl po své smrti v roce 1532 pohřben ve zdejším chrámu se všemi možnými poctami. Nyní se jeho sarkofág nachází v Piastovské kapli. V dobách knížete Jana Dobrého byl kostel obnoven a přestavěn do pozdně gotického stylu. Byly tehdy dostavěny dvě boční lodě, které se délkou srovnaly až do úrovně presbytáře. Celkový objem katedrály byl také rozšířen o boční kaple, které byly přistavěny ze severní i jižní strany.

Kromě požárů opolskou katedrálu postihovaly i následky válek. V roce 1634 zplundrovala během Třicetileté války chrám i celé město švédská vojska. Během II. světové války kolegiátní kostel zničení naštěstí unikl. Dělostřelecká palba jen poškodila věže a střechu. V dějinách katedrály jsou přelomovými okamžiky i její rekonstrukce. Přestavby, které měnily její tvar i tvář. Kromě již zmíněné výstavby nového kostela ve 13. století a rekonstrukce po požárech ve století 16., proběhla v roce 1724 velká oprava střechy, kdy byly původní došky nahrazeny taškami. V letech 1899-1900 pak byla realizována investice, v jejímž rámci byly postaveny dvě štíhlé neogotické věže, dosahující do výšky 73 metrů. Tehdy se změnil i vzhled fasády a opětovně byla odhalena původní cihlová faktura.

Dalším neobyčejně důležitým datem v dějinách opolské církve i zdejšího kostela byl červen roku 1972. Tehdy papež Pavel VI. vydal bulu, která ustanovovala v Polsku nové diecéze, včetně té opolské. Prvním opolským biskupem se stal Dr. Franciszek Jop – neobyčejně skromný a pokorný člověk. Po smrti byl pohřben v podzemí katedrály. Kde? To se dozvíte uvnitř. Hledejte jeho epitaf a najdete i jeho příběh. Během procházky chrámem se zastavte také u jiných epitafů a poslechněte si, komu byly věnovány a co zobrazují.

Co ještě stojí za to vědět o opolské katedrále? Třeba to, že jde o trojlodní chrám. Že je 60 metrů dlouhá a 26 metrů široká. Když už vejдете dovnitř, určitě si povšimnete krásné klenby, hlavního oltáře, prastaré kamenné křtitelnice – nejstarší památky v chrámu - a zázračného obrazu Panny Marie Opolské, jež byl korunován v roce 1983 papežem Janem Pavlem II. Více o tomto obrazu a o jeho neobyčejném příběhu se můžete dozvědět přímo u něj.

Za pozornost ale určitě stojí i bronzové dveře katedrály. Pocházejí z roku 1997, když jsme si zde připomínali uplynutí tisíce let od smrti svatého Vojtěcha a 700. výročí existence naší farnosti. Na dveřích jsou zobrazeny biblické postavy, ale i postavy, které patří do dějin církve, Polska a města. Je zde např. stavitel archy Noe a Mojžíš. Ale i svatý Vojtěch a svatý Hyacint (polsky Jacek), který se narodil v roce 1183 v nedaleké obci Kamień Śląski, Je zde zobrazen i papež Jan Pavel II., dnes již svatý, opolský biskup Alfons Nossol; legendární vůdce odborového svazu Solidarity Lech Wałęsa nebo komunistickou tajnou policií zavražděný kaplan Solidarity kněz Jerzy Popiełuszko. Nechybí ani anděl s relikviářem Svatého Kříže.

O historii opolské katedrály by šlo vyprávět mnoho hodin... Je to nejen historie chrámu jako takového, ale i dějiny architektury a umění stejně jako historie lidí, kteří ho stavěli a pečovali o něj. Je to konečně i historie města, které kolem chrámu vyrostlo a stalo se jedním z nejznámějších v zemi.